

MNIEJ WIĘCEJ

**EWALUACJA ZADANIA
REALIZOWANEGO W 2025 ROKU**

zadanie współfinansowane
przez Miasto Stołeczne
Warszawa

Warszawa

O ZADANIU

Zadanie zostało zaplanowane na czas od listopada 2024 do lipca 2026. W całym okresie realizacji powinno objąć wsparciem 150 uczestników znajdujących się w sytuacji bezdomności, mających od 18 do 25 lat, będących na różnych etapach uzależnienia od substancji psychoaktywnych, w tym alkoholu.

UCZESTNICY

To osoby w wieku 18–25 lat już korzystające ze wsparcia Fundacji po DRUGIE (zakwaterowane w mieszkaniach, Domu dla Młodzieży czy korzystające z innych miejsc zakwaterowania znajdujących się na terenie Warszawy) oraz nowe osoby, które zgłoszą się po wsparcie.

CEL

Redukowanie szkód zdrowotnych i społecznych wynikających z nadużywania substancji, wspieranie uczestników w zakresie ich readaptacji społecznej i zawodowej, a w dalszej perspektywie trwałe rozwiązanie problemu bezdomności uczestników i uregulowanie ich sytuacji mieszkaniowej. Działania podejmowane wobec uczestników powinny prowadzić do całkowitego zaprzestania przez nich używania substancji psychoaktywnych.

FORMY WSPARCIA

- ASYSTENTURA (60 godzin miesięcznie x 2 asystentów) – motywowanie uczestników do podejmowania leczenia oraz innych działań mających wpływ na zmianę i poprawę ich sytuacji.
- TERAPIA UZALEŻNIEŃ (40 godzin miesięcznie) – prowadzenie diagnozy uczestników, wsparcie w podejmowaniu decyzji o leczeniu i zdrowieniu, w tym również ograniczeniu zażywania substancji; wsparcie w utrzymywaniu abstynencji i zapobieganiu nawrotom.
- POMOC PSYCHOLOGICZNA (20 godzin miesięcznie) – poradnictwo w zakresie uzależnień, psychoedukacja, wsparcie dla osób doświadczających (poza uzależnieniem) zaburzeń psychicznych, motywowanie do podejmowania zmian i działań na rzecz zdrowienia.

Zespół realizujący zadanie jest objęty **superwizją**.

EWALUACJA

Ewaluacja dotyczy działań i uczestników włączonych do zadania w 2025 roku. Została przeprowadzona w oparciu o dokumentację zadania, rozmowy z kadrą oraz uczestnikami.

UCZESTNICY

W 2024 roku zadanie objęło 20 uczestników (6 kobiet i 14 mężczyzn, w tym 3 osoby transpłciowe), z tej grupy 8 osób nadal korzystało ze wsparcia w 2025 roku.

Do zadania dołączyły 83 nowe osoby, w tym 28 kobiet i 55 mężczyzn (4 osoby transpłciowe) w wieku od 18 do 25 lat (większość, bo aż 40 osób miało nie więcej niż 22 lata).

Aż 27 osób miało zdiagnozowane uzależnienie, zaś pozostali uczestnicy mieli doświadczenie zażywania substancji w sposób szkodliwy lub ryzykowny.

TERAPEUTA UZALEŻNIEŃ 1

Bardzo wiele osób ma w swojej historii wczesną inicjację, zaczynali przyjmować substancje w wieku 10 czy 11 lat. Czasem odbywało się to okazjonalnie, ale wiele osób miało na swoim koncie dłuższe okresy czynnego zażywania. Przerwy zwykle następowały w chwili, gdy trafiały do różnych ośrodków dla nieletnich, a po wyjściu z nich znów sięgali po substancje.

Nawet jeśli nie diagnozowaliśmy u nich uzależnienia, większość znajdowała się na "dobrej" drodze do tego, by tak się stało i potrzebowała oddziaływań terapeutycznych i edukacyjnych, których zadaniem jest uchronić ich przed rozwojem choroby.

Informacja o wykształceniu uczestników pochodzi głównie z ich deklaracji i informacji, które przekazywali w chwili zgłoszenia się do organizacji. Nie w każdym przypadku jest to zatem udokumentowane świadectwami. Dokumenty związane z edukacją uczestników były gromadzone przede wszystkim w przypadku tych osób, które kontynuowały naukę lub decydowały się na jej wznowienie.

I tak osób uczących się w czasie realizacji zadania było 13 i wszystkie podejmowały naukę na poziomie szkoły średniej – 1 osoba była w szkole zawodowej, 1 w technikum, pozostałe uczyły się w liceach dla dorosłych.

Szkoły zawodowe w chwili przystąpienia do zadania ukończyło 7 uczestników, 6 osób miało ukończone liceum, w tym 3 zdaną maturę. Pozostałe osoby miały jedynie wykształcenie podstawowe.

42 osoby wychowywały się w swojej rodzinie pochodzenia, pozostałe miały doświadczenie pobytu w pieczy zastępczej i/lub w placówkach resocjalizacyjnych dla nieletnich.

W chwili przystąpienia do zadania zdecydowana większość uczestników nie tylko nie pracowała, ale nie miała również doświadczenia w tym zakresie.

Jedynie 5 osób miało już pracę i utrzymywało ją od co najmniej 1 miesiąca.

Warto w tym miejscu zauważyć, że spośród 8 osób, które kontynuowały wsparcie rozpoczęte w 2024 roku, aż 7 utrzymywało się na rynku pracy.

54 uczestników zadania było zakwaterowanych w Domu dla Młodzieży, z tej grupy 12 osób przeszło do mieszkania – co oznacza, że w znaczący sposób poprawiły swoją sytuację (utrzymywały abstynencję, korzystały z pomocy terapeutycznej, posiadały pracę zawodową).

29 uczestników nie uzyskało możliwości zakwaterowania w ramach oferty Fundacji po DRUGIE, głównie z powodu nieutrzymywania abstynencji (również braku deklaracji, że podejmą taką próbę) oraz dlatego, że radziły sobie z bezdomnością w sposób, który uznawały za najlepszy dla siebie (mieszkanie na squocie, tymczasowe zakwaterowanie u znajomych).

Znaczącym problemem większości uczestników była kwestia zdrowia psychicznego. 55 osób leczyło się psychiatrycznie. Diagnozowano różnego typu zaburzenia związane nierzadko z wcześniejszymi doświadczeniami wielu osób (przemoc w rodzinie, uzależnienie członków rodziny, częste zmiany opiekunów). 7 osób miało diagnozę schizofrenii, co z kolei mogło mieć związek z zażywaniem przez nie substancji psychoaktywnych.

Wszyscy uczestnicy zostali objęci wsparciem asystentów, którzy towarzyszyli im zarówno w ramach działania Punktu Pomocowego organizacji, jak i poza nim (w ramach istotnych aktywności czy w miejscach zakwaterowania uczestników).

Asystenci prowadzili diagnozę (co odbywało się w chwili zgłoszenia się nowej osoby) i w ramach dalszej pracy z nią aktualizowali informacje i włączali młodzież do właściwego dla niej wsparcia (dostępnego również w ramach innych zadań realizowanych przez Fundację).

ASYSTENT 1

W ramach pierwszych kontaktów z organizacją młodzież często nie jest w 100% szczerą i w obawie przed oceną lub brakiem możliwości skorzystania z pomocy, część informacji woli ukryć. Jedną z nich jest bez wątpienia kontakt z substancjami. Zwykle bagatelizuje go lub pomija w swoich pierwszych relacjach. Zatem w przypadku wielu osób dopiero po podjęciu współpracy mogliśmy mieć pewność, że zadania, które realizujemy w ramach tego projektu należy skierować właśnie do nich.

Asystenci w pierwszej kolejności starali się zapewnić miejsce zakwaterowania dla uczestników. Jeśli tylko były wolne miejsca w Domu dla Młodzieży czy mieszkaniach prowadzonych przez Fundację, zainteresowana skorzystaniem z tej formy wsparcia i jednocześnie deklarująca abstynencję młodzież, mogła uzyskać tę pomoc.

ASYSTENT 2

Zdecydowana większość młodzieży była zainteresowana taką możliwością. Uzyskanie dachu nad głową dla wielu z nich było najważniejszą potrzebą i nawet jeśli były to osoby uzależnione, często wydawało się im, że zdołają utrzymać abstynencję.

Spośród 54 osób, które zostały zakwaterowane w Domu dla Młodzieży diagnozę uzależnienia miały 22 osoby. Najkrótsza abstynencja (w przypadku 2 osób) trwała tydzień.

ASYSTENT 2

To były osoby silnie uzależnione, będące wcześniej w długich ciągach i mocno negujące problem. Pobyt w Domu – bezpieczne miejsce, możliwość najedzenia się, wyspania, kąpieli – traktowały bardziej jako przystanek, rozwiązanie na chwilę, niż jako sposób na poradzenie sobie z trudnościami.

6 osób z tej grupy podjęło terapię leczenia uzależnień. 1 osoba ukończyła cały cykl, 1 nadal jest w trakcie. Pozostałe 4 osoby rozpoczęły leczenie, ale nie zdołały go ukończyć, przerwały po 2 – 6 miesiącach, jednak, co niezwykle ważne, utrzymały abstynencję.

ASYSTENT 1

Zrywanie z używkami, wchodzenie na nowy etap funkcjonowania jest zdecydowanie łatwiejsze dla tych, którzy decydują się zamieszkać w Domu. Tu jest opiekun 24 na dobę, obowiązuje rytm dnia, młodzież ma rozdzielone zadania, może być aktywna, zająć czymś głowę, a jednocześnie może uczęszczać do terapeuty.

Z 16 osób, które miały zdiagnozowane uzależnienie i które zostały w Domu, aż 9 opuściło go z powodu złamania abstynencji (2 z nich po około tygodniu). Pozostałych 7 utrzymało się w programie zakwaterowania dłużej niż 3 miesiące i utrzymywało trzeźwość lub – co również jest możliwe – nie zostało przyłapanych na złamaniu abstynencji.

Wśród uczestników, którzy nie zostali zakwaterowani w miejscach prowadzonych przez Fundację po DRUGIE (27 osób) – 5 miało zdiagnozowane uzależnienie.

Warto podkreślić, że przeprowadzenie diagnozy nie było możliwe wobec wszystkich biorących udział w zadaniu. Szczególnie osoby, które nie były zakwaterowane w Fundacji, korzystały z pomocy nieregularnie, nie zawsze stawiały się na umówione spotkania i trudno było przeprowadzić z nimi cykl spotkań, na podstawie którego można byłoby wyciągnąć wnioski i postawić jednoznaczną diagnozę.

Przynajmniej jednorazowy kontakt z terapeutą miało 65 uczestników. Trzy spotkania umożliwiające obserwację i wnioski odbyło 40 osób.

TERAPEUTA UZALEŻNIENÍ 2

Część młodzieży, szczególnie dotyczyć to będzie osób, które wcześniej przebywały w różnych instytucjach, ma złe doświadczenia w pracy z terapeutami. Mówią, że tajemnice były wynoszone z gabinetów, co więcej zdarzało się, że musiały ponosić konsekwencje tego, o czym mówiły na terapii. To powoduje, że pierwsze kontakty, pierwsze spotkania nie są łatwe. Młodzież potrzebuje czasu, by zaufać i by móc szczerze i pewnie komunikować o tym, co działo się lub dzieje w jej życiu.

O tych trudnościach mówią też sami uczestnicy.

UCZESTNIK 1

Ja w ogóle nie chciałem iść do terapeuty i przez kilka pierwszych spotkań prawie się nie odzywałem, albo rozmawialiśmy na jakieś tematy, które nie miały większego znaczenia.

UCZESTNIK 2

Nie jest mi łatwo ufać komukolwiek. Jak byłem w domu dziecka, to wszystko o czym mówiłam w zaufaniu – czy to wychowawcy czy terapeutcie – było omawiane na radzie.

UCZESTNIK 3

Cieszę się, że się przełamałem, ale na początku miałem wiele obaw, bo w placówkach to było tak, że cała kadra wiedziała wszystko.

Młodzież w swobodnych rozmowach (przeprowadzone zostały wywiady z mieszkańcami FpD oraz młodzieżą przychodzącą do Punktu Pomocowego) zwraca uwagę przede wszystkim na następujące korzyści wynikające z pomocy terapeutycznej:

- możliwość uzyskania informacji na swój temat
- wiedza i konkretne miejsca, w których można dostać pomoc
- możliwość porozmawiania o własnych problemach
- lepsze rozumienie własnej sytuacji

Dla wielu uczestników ważne jest również to, że terapeuta jest dostępny w ramach organizacji. Znają panujące tu zasady i czują się w tym miejscu pewnie.

Młodzież korzystająca ze wsparcia w ramach zadania spotykała się również z psychologiem. Spotkania dotyczyły m.in. rozwiązywania bieżących kryzysów (relacje, odrzucenie, osamotnienie), jak i wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego. Psycholog motywował młodzież do podejmowania leczenia i kontaktu z psychiatrą.

Z pomocy psychologa korzystało 22 uczestników, z których 6 osób utrzymywało się we wsparciu powyżej 3 miesięcy, co było związane z potrzebą i przeprowadzoną diagnozą.

W ramach zadania prowadzona była również grupa, której głównym celem było zapobieganie łamaniu abstynencji. Na spotkania grupy przychodzili zarówno osoby, które miały już ukończone leczenie uzależnień jak i osoby, które przygotowywały się do jego podjęcia.

TERAPEUTA UZALEŻNIEŃ 1

W skład grupy wchodziły osoby, które znajdowały się na różnych etapach – przed leczeniem i po leczeniu, ale ważne było, że każda z tych osób deklarowała potrzebę odstąpienia od używania substancji i to było wspólnym mianownikiem. Oczywiście część uczestników – tych którzy nie podjęli leczenia – chciałoby, żeby zmiana nastąpiła tak po prostu, ale właśnie możliwość wymiany doświadczeń z osobami, które miały za sobą wiele miesięcy terapii, była dobrym motywatorem i sposobem na otwarcie się na konfrontowanie problemów.

Uczęszczająca na spotkania grupy młodzież podkreślała w wywiadach, że praca grupowa w gronie rówieśników i następujące w czasie spotkań konfrontacje były dla niej niezwykle pomocne.

UCZESTNIK 4

Mnie bardziej przekonują słowa kolegi, który przeszedł przez coś podobnego w życiu, niż jakiegoś specjalisty.

UCZESTNIK 5

To boli, gdy rówieśnik mówi ci trudne rzeczy, ale rusza.

UCZESTNIK 6

Ja jestem już ponad 2 lata trzeźwy i jak rozmawiam z osobami, które są na początku tej drogi to mam więcej siły, by trwać w czystości. Przypominam sobie na jakim byłem etapie jeszcze nie tak dawno temu, co udało mi się zyskać i zbudować... nie chcę wracać do przeszłości.

Kwalifikacja do uczestnictwa w grupie odbywała się w porozumieniu specjalistów działających w FpD (terapeuci, psychologowie) oraz po przeprowadzeniu rozmowy kwalifikacyjnej przez prowadzącego grupę.

W spotkaniach przez cały rok wzięło udział 27 osób.

ZAKWATEROWANIE

Tymczasowe rozwiązanie sytuacji bezdomności jest punktem wyjścia do podjęcia właściwej, efektywnej pracy z uczestnikami. Nie wszyscy zdecydowali się skorzystać z pomocy organizacji i pozostawali w niepewnym zakwaterowaniu.

Z tej grupy, pozostającej poza zakwaterowaniem Fundacji aż 2 osoby były w stałym kontakcie z terapeutą i psychologiem, 1 osoba regularnie uczęszczała na spotkania grupy wsparcia.

ASYSTENT 1

Ewidentnie w systemie brakuje rozwiązań umożliwiających zakwaterowanie młodym, które nie zakładałyby pełnej abstynencji na starcie. Wydaje się, że gdyby młodzież miała więcej swobody i mogła np. nie wrócić na noc – raz, czy dwa... – decydowałaby się na skorzystanie z oferty np. Domu dla Młodzieży.

Wszystkie osoby, które nie decydowały się na zakwaterowanie w Domu otrzymywały informacje o możliwości skorzystania z innych miejsc – np. noclegowni.

OGRANICZENIE/ZAPRZESTANIE UŻYWANIA

Przez czas minimum 12 miesięcy w programie brało udział 22 uczestników (w tej grupie są również osoby, które rozpoczęły swój udział w 2024 roku. Każda z tych osób ograniczyła używanie, co można stwierdzić na podstawie jej obecności w programie – pobytu w Domu dla Młodzieży lub mieszkaniu oraz regularnemu pojawianiu się w Punkcie Pomocowym.

ASYSTENT 2

Od osób korzystających ze wsparcia organizacji – zarówno tych zakwaterowanych jak i dochodzących – wymagana jest trzeźwość, zatem każda osoba przebywająca u nas ogranicza spożycie substancji. Wśród nich są osoby, które nie utrzymują abstynencji trwale, ale również one zażywają mniej, co można stwierdzić na podstawie rozmów z nimi i ich deklaracji, ale także na podstawie frekwencji.

W zadaniu brała na przykład udział osoba, która utrzymuje abstynencję przez większość dni w miesiącu i sięga po substancje dopiero w dniu odbioru renty. Wówczas zawiesza swoje przychodzenie do Punktu na dwa maksymalnie trzy dni, a następnie utrzymuje już trzeźwość.

UCZESTNICZKA 1

To jest i tak dużo mniej niż kiedyś, bo kiedyś to ja brałam w zasadzie codziennie. No i myślę, żeby rzucić to w ogóle, ale na razie nie jestem jakoś gotowa, żeby pójść na terapię.

Uczestnicy, którzy brali udział w zadaniu w okresie krótszym niż 12 miesięcy okresowo utrzymywali abstynencję. Dla części z nich nawet dwa dni bez używania substancji stanowiło już pewnego rodzaju osiągnięcie.

ASYSTENT 1

Wśród biorących udział w programie były osoby, które zażywały w zasadzie non stop. Dwa, trzy dni przerwy to dla nich był duży krok, a jeśli udawało się dłużej... to było to pierwsze doświadczenie od bardzo długiego czasu.

PODJĘCIE LECZENIA UZALEŻNIEŃ

Wszyscy uczestnicy, u których diagnozowano uzależnienie otrzymywali informację o tym jakie należy podjąć działania, by zaprzestać zażywania substancji. Wiedzę zdobywali zarówno od asystentów jak i pozostałych specjalistów zatrudnionych w programie.

ASYSTENT 2

Dla wielu osób były to zupełnie nowe rzeczy. Młodzież często jest przekonana, że jej zażywanie nie jest jeszcze tak niebezpieczne, nie łączy swoich strat z substancją, za niepowodzenia i trudną sytuację obwinia innych i nie dostrzega jak wielki wpływ na to, że dziś znajduje się na ulicy ma alkohol czy narkotyki. Dużo o tym rozmawiamy i staramy się pokazywać jej, że używki mają wpływ na to, co się dziś dzieje i przeszkadzają w znalezieniu rozwiązań.

Młodzież z problemem uzależnienia uzyskiwała skierowania na leczenie oraz znajdowała (przy wsparciu) miejsca, w których może je podjąć. Takie dokumenty mieli wszyscy uczestnicy, u których był zdiagnozowany ten problem.

Leczenie w ośrodkach – zarówno stacjonarnych jak i ambulatoryjnych – podjęło 6 uczestników.

TERAPEUTA UZALEŻNIEŃ 1

To są bardzo młodzi ludzie i wydaje się im, że podjęcie terapii, która ma trwać sześć czy dwanaście miesięcy to prawdziwy koniec świata. Boją się, że podczas nieobecności stracą kawałek życia, tymczasem życie ucieka im z powodu używek.

Z rozmów z uczestnikami i kadrą zadania wynika, że podejmowane w ramach programu działania stanowią część większej oferty budowanej przez Fundację po DRUGIE są dobrze dobrane i dopasowane do potrzeb młodzieży.

Mimo to, efekty pracy są trudne do przewidzenia i zaplanowania, bowiem zależą one w dużej mierze od gotowości i stopnia uzależnienia uczestników, którzy często nie potrafią zdecydować się na podjęcie leczenia, jednak sam fakt, że zyskują na ten temat wiedzę, że poznają ścieżkę rozwiązania problemu jest budujący.

Każda osoba, u której diagnozowano uzależnienie dostała też indywidualną ofertę wsparcia – skierowanie, właściwy dla niej ośrodek – co w przyszłości może zaowocować skorzystaniem z tego rozwiązania. Młodzież będzie wiedziała w jaki sposób zgłosić się na leczenie i jak przebiega rekrutacja.

Znaczną część uczestników stanowiły osoby, które zażywają substancje w sposób ryzykowny lub szkodliwy i w tej grupie bez wątpienia udało się wypracować więcej.

Przede wszystkim młodzież zdobywała wiedzę na temat zagrożeń, szkodliwości substancji oraz własnej sytuacji i etapu, na którym się znajduje. Większość uczestników zrezygnowała z zażywania i otrzymywała codzienną pomoc w zakresie regulowania swojej życiowej sytuacji.

Warto zwrócić uwagę, że brakującym ogniwem jest miejsce całodobowego zakwaterowania, które umożliwiłoby pobyt osobom z problemem uzależnienia, które nie są jeszcze gotowe na abstynencję i leczenie. Jednocześnie wskazane byłoby, by takie miejsce miało specjalną ofertę dla młodych osób znajdujących się w sytuacji bezdomności (18–25 lat).